

anyagi és szellemi műveltség legalább általános alapfeltételei megvalósítottak. Így a földipar valóban egy és ugyanazon időben, oka és okozatja, tényezője és folyamánya is szokott lenni minden némileg előrehaladtabb állami és nemzeti életnek, minden szellemi erkölcsi és gazdasági haladásnak! — Kitétszik mindez onnan is ha tekintetbe vesszük, mily szoros összefüggésben áll ez iparnem egyfelől az emberi lét biztosítására szolgáló közegek s anyagok előállításával a társadalmi öszlét szilárdságával, és másfelől az embernek a természet feletti uralmával, melynek alapján mi a természet minden ereit céljaink elérésére felhasználjuk, akaratumk vágyainknak hódolni kénytetjük, s így szükségkép az értelmi műveltség mindannyi rugói és tényezői szakadatlan kifejlődése is hathatósan előmozdítatik és biztosítatik! — A földipar továbbá mind egyéni mind nemzetgazdasági tekintetben: a legönállóbb, legbiztosb, magának elégséges, és nagy forgalom hullámzatoknak legkevesebbé alávetett foglalkozásnem, a miért is egyik alapja és szükséges sarkköve minden nemzeti és állami függetlenségnek, minden közigazgatási virágzásnak és jólétnek. A földművelésileg használt tér sokkal nagyobb népességnek képes szolgáltatni tartósan életszereket és létezési eszközöket, mint bármely más iparnem, melynek gyümölcsöző száma egyéb társalmi, anyagi és értelmiségi feltételeket igényel. E mellett csak a mezőgazdaság képezi azon erőforrást, a melyből a nemesítő vagy műipar átalakítandó nyersanyagait nyeri, melyre a műiparos minden nyomon lépten utaltatik, s mely ép ezért minden sikeres ipari haladásnak és tevékenységnek fő feltételét képezi, sőt annak biztonsága rendes menete és alakulására, valóban döntő befolyást gyakorol. Tekintve közvetlen ökonomiai előnyeit, tapasztaljuk, hogy habár a földművelő néposztály tiszta jövedelme a termelvényi árak hullámzata szerint nagy változásoknak is van alávetve, mindazáltal még a legroszabb keletnél is legalább biztosítva van önszükségletei tekintetében; a mihez, ha még azt is figyelembe vesszük, hogy az östermelvények fogyasztása a szükséglet sürgösségénél fogva még soha sem szoritathatik nagy mértékben; hogy rossz termés rendesen a többi néposztályoknak még inkább árt mint a földművelőnek; hogy a consumtio e neme divatváltozásoknak alávetve nincs; hogy vagyonértékek tekintetében e foglalkozásnem a legnagyobb mennyiségeket hozza a nemzeti gazdaságba stb. önként el kell ismernünk, hogy a mezőgazdaságban bírja minden nemzet azon köztevékenységi ágat, melybe tőkét és ereit biztossággal helyezheti; mely az egyetemes anyagi és gazdasági társadalomrendnek legszélesebb alapját és támaszát képezi, s egyszersmind legerősb oszlopa és rugójaként is tekinthető azon hatalmas közegnek, mely az összes ujkori nemzetgazdaságot és világipart mint éltető és termékenyítő elem áthatja és mozgásba hozza, a közhitelnek. — A mezőgazdaság tagad-

hatlan fényoldalai közé sorolható az is, hogy a népet erkölcsi és physikai épsége egészsége megőrzéséhez és fenntartásához, igen tekintélyes mérvben járul; hogy a családi élet nemesb örömei élvezetét a gyári üzettel koránsem annyira egyeztethető módon és mérvben lehetségesíti, hogy a lélek és test tulajdonainak öszhangzó kifejlésére jótékony behatást gyakorol, s kivált azon félszeg egyoldalúságtól is jobban megóv, mely kivált magasb iparműveltségnél a gyárüzleti munkamegosztással elválhatlan kapcsolatban áll, s nem ritkán mind szellemi mind erkölcsi és anyagi károkat okoz.

Még inkább szembeötlők a földművelés számos fényoldalai és a műipar irányában sok tekintetben előnyösöknek nevezhető tulajdonai, ha állami és nemzeti szempontból vesszük vizsgálat alá. Nem szükség ugyanis, kivált hazánkban bővebben utalni arra, hogy a földipar s a rendezett nagyobb földbirtok, egyeseknek vagy egész néposztályoknak állami helyzete tekintélye és társadalmi sulyja biztosítására a legnagyobb befolyást gyakorolja. E mellett előnyösen különbözteti meg magát a mezőgazdaságot a műipar irányában az által, hogy a falu és a síkföld sokkal tovább és jobban tudja magát megóvni mind azon bajok és társadalmi kóroktól, melyek kivált fensőbb műveltségi fokokon, a polgárosodás és iparfejlődéssel karöltve jelenkeznek, s a városokat, az ipar és forgalom e nagy középpontjait, a fényűzés és gazdagság, a pompa és pazarlás e színhelyeit, egyszersmind a legnyomasztóbb pauperismus és tömegnyomor valódi gyújtóiróvá is változtatják! — A földipar képezi továbbá majdnem egyedül a tulajdonkép úgy nevezhető „nemzeti foglalkozásnem“ a sokkal világpolgáriabb, nemzethatárokon tulesapongó, hont és honföldet kevesebbé méltányoló műipar és kereskedés irányában; miután ez utóbbi foglalkozásnemek egyike sincs annyira és oly nagy mérvben, a nemzettől többnyire vérrel és évszázados küzdelmekkel szerzett és termékenyített földhöz csatolva, mint a mezei gazdaságot; egyike sem áll, úgy mint ez utóbbi, viszonyban és összeköttetésben azon ezer meg ezer emlékekkel és hagyományokkal, viszontagságokkal és küzdelmekkel, intézményekkel és életformákkal, melyek minden nemzet államföldjénél tapasztalhatók és észlelhetők. — A földipar végül ép oly arányban, a melyben a műipar és a kereskedés lényegileg demokratikus szabad irányu, egyik forrása és támasza a conservatív-aristokratikus elemeknek, a mozgalmi és ujtási iránynyal ellentétben álló elveknek, törekvések- és nézeteknek; a minek természetes folyamánya az, hogy a nemzeti háztartás e nagyfontosságú ágában, mindekor egyikét birjuk azon hatalmas övszereknek, melyek a magasb műveltségfokokon rendesen uralomrajutó, s részben igenis előnyös, de némely tekintetben károsra is válható szabadsági és mozgalmi irányokat mérsékl; az organikus társadalmi és állami kapcsolatoknak és kötelékeknek tulzott mérvbeni megtágulását aka-

dályozzák, szóval a folytonos átalakítás, ujtás, és rombolás ellenében, a hasonvsükségességű állandóság és fentartás elvét képviselik, szóval a társadalmi rendet kormányzó fensőbb élettörvények és elemek öszhangját előmozdítják és némileg biztosítják!

(Folytatás köv.)

Kervei.

As utak és vaspályák fejlődése.

Századunk a haladás százada, — mert oly korban élünk, melyben egy szerencsés percben született eszme csirájából kifejlődven, néhány évtized alatt ó-, közép- és ujkorát átéli, s e rövid idő alatt a tökély legfelsőbb fokára jut; — és így ugyanazon egyének lehetnek a csirájából kifejlődött eszme első kísérletének tanúi, kik azt a tökély felsőfokán s világ-elterjedésében csodálják.

Alig terjed hire az eszme feltalálása, vagy szüleményének, már számos kísérlet által igyekeznek azt, nem valósítani, hanem tökélyesíteni, az első kísérletet a második, harmadik, s így tovább követi, míg a figyelmes szemlélő azon veszi magát észre, hogy a kísérlet hatalmas, s emberiség boldogító valósággá növekedett.

Ily gyors tökélyt és elterjedést bizonyítanak századunk találmányai közül, csak egy párt említve, a mozdonyos gazdasági gépek, a távirda, a vaspályasat. — Ma még csak vizet húz az első gőzgép, már holnapután szánt, csépel, tisztít és öröl, — tegnapelőtt csak természettani cabinetekben experimentáltak a villanyos távirdával, ma már tengerek alatt húzódik által, s világrészeket köt össze, — néhány nap előtt lassan mozgott a kőszenes szekér egyenetlen vasuton az angol kőszénbányákból, ma már nem ösmer akadályt, nem határt elterjedése, — vigan fűtyülve nyilsebességgel repül által a legnagyobb folyókon, s tűnik el a hegyek alatt, hogy robogva másik oldalán előtünjek, s a hegy csucsát megfussa, — egyaránt robog sima felületén óriási terhet húzva a mozdony a déli szelid égálg alatt, valamint észak zord bércei között.

Ha azonban kissé mélyebben beleereszkedünk a multba, azt tapasztaljuk, hogy az eszmék a multé, s jelenünké azoknak tökélyesítése; — mert már a rómaiaknak is volt távirdájuk; — a görögöknek is volt, ha nem mozdonyos vas, — de sajátos szerkezetű kőpályájuk, mely pályarendszer azonban rég eltűnt a felszínről, de csak azért, hogy ujjá alakítva, az eszme nagyszerűségéhez méltón, régi csekély körben élveztetett jótéteményét a legnagyobb mérvben árasztliassa a mindig csak kényelem, jólét, és tökély után sovárgó emberiségre.

De nem lesz érdektelen az eszmét csirájában felkeresnünk s követnünk minden nyomán a haladásnak, — evezük át a vajudásának hosszú éveit

is, mind addig míg az eszme legyőzven az ellent álló közeget, egy lángész szikrája által élesztette óriássá nem növekszik.

I.

Mindaddig míg az emberek patriarchalis egyetértésben együtt laktak, nem volt utra szükségök; csak midőn külön tájakra széledven, s egymással terményeik kölcsönös kicserelésében kelle megegyezniök, lett először szükségök közlekedésre.

Terményeink tovább szállítására azonban mindaddig, míg igényeink a lenni vagy nem lenni túl nem terjedtek, gyalog embereket vagy háttal hordó állatokat használtak, de miután a szállitmányok szaporodta miatt a horderő nem volt elégséges, kezdték a vonó erőt alkalmazásba hozni, — szállitmányaitak hengerekre vagy koresolyákra téven a föld természetes felszínén vonatták, míg az emberi találékony ész a hengereket fokonkint kocsivá nem alakítá által; de csakhamar megkelle győződniek arról, hogy a föld felszínének használata, különösen nedves időben, igen sok erővesztéssel jár, — e bajon segitendő szükséges volt a föld egyenetlen felszínét egy irányban elegyengetni, és a használt szélességben megkeményíteni, — mi által az utépitészet fel volt találva.

Hogy mely nemzeté volt az első ut, az bizonytalan, — hanem ha fontolóra vesszük, hogy mi okból lettek az utak szükségesek, valószínű, hogy az első utat csakis oly nemzet építheté, mely a kereskedéssel foglalkozék, s miután a történet szerint a phöniciiaiak voltak az első kereskedők, hihető, hogy ők voltak az első utászok is, — s tőlök tanulták el a görögök, romaiak s más nemzetek az utépitést.

Az első utakat azonban, melyeket a történet feljegyzett, az assirii hős Semiramis, — a persák hatalmas királyai Cyrus és Xerxes építék, mint azt Herodot iratai is a 100 mértföldnyi Susa és Sardesi utról bizonyítják.

A régiek utai már építettésök első korában igen különböző jellegűek voltak, másként fejlődött az ki a phöniciiaiaknál, másként a görögök és rómaiaknál, mivel a kereskedő phöniciiaiak érdekei egészen mások voltak, mint a vallásos görögök és hódító rómaiaké.

Ebből következtetven a phöniciiaiak karaván utaik építésénél, alig ha fordítottak annyi figyelmet a vízszintes és egyenlő felsikra, mint Hellás fiai, kiknek első mesterséges utjuk, a szent helyekre vezető bucsutak voltak, melyek építésére vallásos gerjedelmekben a legnagyobb gond fordított. Ők képzelt világokban földöntuli lények használatára építék utaikat, s feltehető a legvallásosabb nemzetről, hogy legnagyobb észbeli kapacitásaiak törték elméjüket e nemben a legjobbat létre hozni, hogy isteneik magas bálványszekerei könnyen, sebesen s biztosan haladhassanak.

Kutatásaiknak, kísérleteiknek sikerült is az esz-

mét feltalálni, mely a 19-ik században újra feléled-
vén átalakítva az egész föld kerektségén hirdeti a
combináló ész hatalmát, s terjeszti a polgárisodást
a nagy világ sikos padlójától a világ legzordonabb
zugáig.

Ők ugyanis utaikat keréktávolságnyira kövo-
nallal látták el, melyben a keréktalpnak nyom
(Spur) volt vágva, s helyenkint váltókat (Wechsel)
alkalmaztak, hogy két vagy három szekér egymás-
nak kitérhessen.

Ha összehasonlítjuk e könyomu pályákat, jelen-
kori vaspályainkkal, megfogunk győződni arról, hogy
az eszme nem a 18-ik századé.

Tegyük meg az összehasonlítást. — A görö-
gök legnagyobb gondot fordítanak, s lehetősé-
gig irányos felsikra, hogy a kerekek biztosan s köny-
nyen haladhassanak — éppen úgy mint vaspályaink-
nál, — s a váltók alkalmazása mindkét esetben el-
kerülhetlen — s miben különböznek tehát egy-
mástól? — talán abban, hogy a görögök nem ös-
merték még a mozdonyt? — az való, hanem még
jelenleg is vannak vaspályák, hol mozdony helyett
lovak huzzák a vonatot.

Ily könyomu pályák maradványai egész Görög-
honban találhatók, sőt Pompéji kiásatásánál talált
ily könyomok azt bizonyítják, hogy ott is haszná-
latban voltak.

Mindamellett, hogy a görögök bucsuutjaik épi-
tésénél egy új eszméből indultak, egész különböző-
ből mint más nemzetek, — az utépités tökélyesi-
tői mégis a rómaiak voltak, — kik hóditási vá-
gyuk miatt gyors és könnyű közlekedést szükségel-
vén, hamar átlátták, hogy célt csakis jó utak ál-
tal érhetnek el, azért sok technikai ügyesség, s hi-
hetlen gyorsasággal békázák egész Olasz-, Spanyol-,
Francia-, Angolországokat, Illyriát, Traciát, Egyiptot,
Kis-Ázsiát és Észak-Afrikát.

Ezen hálózat 327 nagy utat foglalt magában,
melyek közül 29 Romából indult ki, — az egész
hálózat 50,000 mértföldnél hosszabb volt.

Az első és legjobb utat a római birodalomban
Appius Claudius építteté Romától Brundusiumig, 442
Roma építése után, (a mi korszámításunk szerint
313-ik évben), mely ut maradványai jelenleg is az
olasz tartományok legjobb utai közé tartoznak.

Vespasian császár az Appenineket vágatta ál-
tal, s Traján. hogy appiai útját építhesse, a ponti-
cusi mocsáron keresztül óriási töltést készíttetett.
Adrian, Antoninus, Marcus Aurelius szintén sok gon-
dot fordítanak az utakra.

A rómaiak utjaikat stratégiai szempontból épít-
vén, legnagyobb gondot fordítottak hadi utakra, me-
lyeket könnyű közlekedés elérhetése miatt, igyekez-
tek a lehető legvisszintesebben vezetni, miért alag-
utakat építének, folyókat és völgyeket áthidaltak,
mocsárokat lecsapoltak, s kisebbszerű völgyeket fel-
töltöttek, s minden akadályt nagy áldozat és vas-
szorgalommal elhárítottak.

De nem csak az irányra fordítanak ily nagy
figyelmet, hanem magát az utréteget is a legnagyobb
szilárdsággal és tökélylyel készíték, — s nyári utai-
kat kivéve, minden köburkolat mészbe rakatott.

Hadiutaik beosztása is mutatja, mily nagysulyt
fektettek az akadálytalan közlekedésre, világhóditási
céljok elérésében, mert utaikat úgy készíték, hogy
közepén a gyalogság, két oldalt pedig a lovasok és
kocsik egymás akadályoztatása nélkül folytathatták
utaikat.

S hogy nem csak akadálytalan, de kényelmesek
és szépek is legyenek utaik, azokat mértföld és ut-
mutatókkal, hűs és árnyas helyekkel, fürdők és
templomokkal szegélyezék, s a hóditani menő katoná-
ság hőstettekrei buzditásául, nagy hősök emlékosz-
lopai, s diadalívek díszítették az utat, — sőt a lo-
vasság kényelmére külön kövek rakattak le, hogy
azok lóraülésnél lépcsőként szolgáljanak.

Ennél fogva noha a phöniciaké az érdem az
eszmefogamzásért, a rómaiké a dicsőség az utak leg-
felsőbb fokára vitt tökéletesítéseért.

(Folytatatik.)

Ehrenguber Imre.

Régi levéltárca *).

(Közli Kuauz Nándor.)

I.

GABRIEL DEI gratia Princeps Transsylvaniae
partium Regni Hungariae Dominus Et Siculorum
Comes, etc. Fidelibus nostris universis et singulis
cuiuscunque Status Ordinis honoris dignitatis et prae-
eminentiae hominibus; Signanter autem Generalibus.
Capitaneis Belliductoribus Centurionibus Decurionibus
quorumcunque Exercituum; Ac alys tam equestris
quam pedestris ordinis militibus sub auspicijs no-
stris militantibus praesentes visuris Salutem et gra-
tiam nostram. Az Esztergomy Captalanbéli Nagi
Zombattban lako Ecclesiastica personak Tisztviselő
Canonicus Paterek; Dubowszky György Vyheli Prae-
post, Nowak Miklos es Banouskj Simon az mi feie-
delmi kegyelmes annuentiankboll mennek haza Nagi-
zombathi residentiaiokban, honnan ez jövendő Ge-
neralis Giwlesiwkre bizonios Attiokfiatt bocziatandok
Palatinus uram eo Nagysága parancziolattiboll es
az mi kegyelmes Intesiwnkböll. Hadgiuk azertt pa-
rancziolliukis serio; ez levelünk lattvan, mivell eo
kegyelmeket mind szemelliekben s — mind Jovok-
ban protectionk ala vöttiwk; Se uttyokban se ha-
zoknál sohultt megh haborítani, avagi Marhaiokban

*.) A tisztelt közlő ezen levelei mind eredetiből vannak
másolva, és mind Nagy-Szombat városához címezve.

(Szerk.)

megh karosítani ne merészellitek; hanem mind magokatt az fellowl megh irtt Papi Meltosagban helyheztetett szemeliekett s — mind szolgálkott Marhaiokatt bekessegeessen bocziassatok minden bantas nekwl; Merit kemeny bwntetes nekwl Edictumunk szerint nem hadgiunk bennetekett. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Regia Civitate Poseniensi die vigesima tertia Octo-

bris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo Nono.

Ad mandatum Serenissimi Principis proprium.

Simon Pechy
Cancellarius.

T Á R C A.

Egy bokor két virága.

(Történeti beszély.)

Irta Remellay Gusztáv.

(Folytatás.)

Igaz — gyónt tovább Jolán, — midőn másodszer volt a zárdában, bár mint erőlködtem is magamon uralkodni, mert egy apáca volt jelen, szemem mégis minduntalan reá tévedt, — arcom égett és folyvást remegtem. — De ezen remegés oly mondhatlanul jól esett. S midőn használva egy percet, míg elfordult az apáca, megfogta kezemet és megszorította, leirhatlan édes érzés lepte el szívemet, s öntudatlanul megszorítottam kezét.

Jolán minden szava új kin forrása volt Dórára nézve. Szóval, te irtál neki — monda.

Igen! — válaszolt Jolán, — átláttam, hogy kegyetlen lennék iránta, ha nem írnam meg a mit ugysem birtam előtte eltitkolni, elhatároztam magamat a levél írásra, és — Megvallottad, hogy szereted? — kérdé Dóra!

Igen! — felelt alig hallhatólag Jolán.

De szólj Dóra! — kezdé rövid szünet után, — mert ha nem szeretsz, nem tudhatod mily boldogságot nyujt a viszonozott szerelem.

Megelőztél! kedves kis hugom! — hazudta Dóra, — én még nem szeretek senkit.

— Ugy sajnállak, őszintén sajnállak, — csevegett Jolán, — mert én mondhatlanul boldog vagyok, mióta tudom, hogy hasonló hévvel szeret Jenőm. Oh! ugyan azt állítja utolsó levelében, hogy jobban szeret mint én őt szeretem, de ez lehetetlen.

Boldog te, még ma láthatod őt, — rebegett a szép gyónó, ki elborzadt volna ha betekinhetett volna szívébe, s ha látja, miként ott, hol a leggyöngédebb testvéri szeretet szent lángját vélte lobogni, az alatt míg keble boldogságát festé, az irigység kaján ördögei, kifejlesztették a gyűlölet burjánját.

Igen ugy volt; — már ekkor megvolt vetve Dóra szívében a gonosz alap, mely később oly borzasztó tette raggadta.

Csalódtam! minden tekintetben csalódtam e leányban, — gondolkozott, midőn mesterileg végig játszván szerepét, hazafelé indult — ő kit félgyermekeknek hittem, oly hévvel szeret mint én.

De lehet-e ez másképp? — kérdé enmagától, — miután látta s megvallotta előtte szerelmét és tudja, hogy csak tőle függ nejjévé tenni. Én nem is ismerem, érzeményemnek nincs semmi más alapja mint ábrándjaim s még is imádom. Imádom! s le kell mondanom reményemről.

Lemondanom! — marad-e egyéb hátra, miután Jenő

csakugyan forrón szereti Jolánt, — s érzelme megszilárdult a viszonszerelem boldogsága által.

De hát ha mégis! — sugá az önzés daemona — hát ha mégis sikerülhetne magamhoz csábitni őt, — hány ezer ifju lett már hűtlen kedveséhez s nem történhetik-e ez meg — most is.

Ámde ez által Jolán boldogságát dulnám fel! inté a testvéri szeretet nemtője.

S ha gyáván visszalépek! magam leszek boldogtalan, egyikünknek boldogtalanak kell lenni, s ha — nem! nem! hü maradok feltételemhez; — a sors határozott; — őt látta előbb, — rút bűn lenne testvérem boldogságát feldulni akarni, — legyen boldog ő, — én eltűröm csalódott szívem kinjait.

Ily eltökéléssel ért haza, — s a mint belépett nénye szobájába, ott találta a már megérkezett ifjut, szíve bálványát.

Szive máglyaszerűleg lobogott fel, vére lávaként keringett, keble fergeteg által izgatott oceánként zajgott, — az ifjut szebbnek találta mint képzelte, s a mint meghallotta hangját, daemona azt sugta: Oh mily boldogság lenne, ha e hangon e szót hallhatnám: szeretlek.

Szerelme leküzdhetlen óriássá, szíve mindenható zsarnokává lön e percben, — s bár nem tudta még, a gyűlölet epéje arasztá el egészen keblét.

Oh ég! csak most érzem valóban, — gondolá — mily kincset rabolt el tőlem Jolán, — oh mily roppant áldozatot hozok neki, ha gyáván alávetem magam a lemondásnak!

De lesz-e erre erőm! s parancsolhatja-e ezt a testvéri kötelesség!

Ismét küzdni kezdett keble daemona jobb szellemével, s bevallotta enmagának, hogy ha tudná miként sikerül a diadal, mit sem gondolva testvére boldogságával megkezdené a tusát.

S nem sikerülhet-e a győzelem! — sugá rosz szelleme, — nem dönthetem-e meg az alapot, melyre üdvét építé Jolán? — kérdé enmagától.

De néhány perc múlva meggyőződött, hogy erre nem lehet reménye, mert Jenő azonnal elmondá, hogy már irt atyjuknak s lefestvén előtte a viszonszerelem üdve által boldogított szíve nyugtalan sovárgását, kérte, hogy azonnal intézkedjék arra nézve, hogy Jolán előbb mint terveztetett, most mindjárt elhagyja a zárdát.

Im lássa az ember ezt a türelmetlen képét, szólt erre közbe dévajkódva a nénike — tán bizon a farsangot sem akarod bevárni, te rajongó.

Ha rajtam áll, az új bort sem! — felelt Jenő, — s nemde kegyed leendő szép sógorném természetesnek találndja, ha arra kérem meg tisztelt atyjukat, hogy minél előbb enyim legyen a hölgy kit imádotk.

Oh igen! — ezt természetesnek találom, — válaszolt Dóra a pokol minden kinjával keblében.

S mily szép lenne, ha egyszerre két nászt ülhetnének meg, — folytatá a szerelmes ifju, — válaszszon kegyed is

gyorsan szép Dóra, — vagy talán választott is már, s ha igen, lehetetlen hogy az ifju kit szerelmével boldogít, ne viszonozza aetnai lánggal szerelmét. — Nos! ne vegye gyöngédtelennek kérdésemet, — meghagyta-e magát előztetni huga által; — vagy szive oltárán is lobog már a vestai szerelem tüze?

Ezt mondván, megfogta Dóra kezét, s e kéz — remegett.

Az ifju azt hitte, hogy e remegés abból eredt, hogy kedvesére, szive bálványára gondolt.

Igaza volt, — igaza! — de nem gyanítá, hogy az oltárra vagy is, nem az oltárra hanem a Vezuvra, mely Dóra szivében felcsapongtatta lángjait az ő neve volt írva.

Oh! bár szivembe látna! — sóhajtott fel Dóra, — s igazolná a mit mondott, hogy a kit szeretek, nem hagyhatja viszonzás nélkül szerelmemet.

(Folytatatik.)

Heti szemle.

— A nemzeti színházban f. e. april 3-án a szükölködő horvátok javára rendezett nagy előadás szavalat-, ének- és ábrákkal következő 3 szakaszból állt:

I. sz. 1. Nyitány Erkel Ferenc Báthori Mária című operájából, előadja a nemzeti színház összes zenekara. 2. „Szilágyi és Hajmási“ költemény Vörösmartytól, szavalja Jókai Mór ur. 3. Ábránd hárfára szerzé Parish-Alvars előadja Orzovenszky Károlyné, Lieder Friderika assz. 4. Magyar népdalok „Cserebogár“, „Te vagy te vagy barna kis lány“ és „Fáj a szivem fáj“ zenekarkiséréttel, előadják báró Oldershausenné, gróf Zichy Paulina, báró Orczy Thekla és gróf Bathyány Ilona. 5. Zongoraverseny Erkel Ferenc Hunyady László című operájából két zongorán, előadják gr. Kinsky Iren és Kubinyi Christina k. a. b. Orczy Bódog és báró Redl Béla urak.

II. szak. 1. Nyitány Doppler Ferenc két huszár című operájából, előadja a nemzeti színház összes zenekara. 2. Templomi dal a XVI. századból szerzé Stradella. Zongora, harmonica, hegedű és gordonkára alkalmazta Lefebure-Wély; előadják Kubinyi Christina k. a., gr. Festetics Leo, Ritter S., Wagner László, Klöszel és Wagner Ödön urak. 3. A legszebb hölgy, költemény Garaitól, szavalja Heckenast Gusztávné Bajza Lenke assz. 4. Magyar dalok, zongorán saját zenekara kíséretével előadja gr. Nákó Kálmánné Gyertyánffy Berta assz. 5. Ének a XVI. századból Tinódy Sebestyéntől. Nagy négyes kardalra alkalmazták Mátray Gábor és Engeszer Mátyás urak. Engeszer Mátyás ur zongora kíséretével előadják a zenede és a dalárda tagjai.

III. sz. Két ábra zenekiséréttel: 1) Solimán követeli felszólítják Zrinyi Miklóst Szigethvár feladására. 2) Zrinyi Miklós és a várórség esküszik a várat megvédeni. Az ábrák magyarázatát Zrinyi a költő „Zriniás“ költeményéből olvassa Jókai Mór ur.

Az ábrákban részt vesznek: Csekonicz Jánosné, Lipthay Leona báróné. Herceg Odescalchi Gyuláné, Gr. Degenfeld Anna, Gr. Zichy Pálné, Gr. Kornis Anna. Gr. Bánffy Erzsébet. Gr. Degenfeld Emma. B. Orczy Irma. Gr. Kinsky Irené. Gr. Sztáray Alexandra. Gr. Vass Emma. Gr. Vass Jozéfa. Gr. Andrassy Aladár. Gr. Bánffy György. Gr. Bathyány Elemér. Beöthy Akos. Blaskovics Ernő. Gróf Csáky Tivadar. Gr. Festetics Gyula. Földváry Miklós. Gr. Károlyi Gyula. Gr. Károlyi Sándor. Gr. Károlyi Victor. Gr. Keglevich Béla. Kendeffy Árpád. Gr. Kornis Adám. Báró Lipthay Antal. Báró Majtényi László. Hg Odescalchi Gyula. Báró Podmaniczky Armin. B. Podmaniczky Frigyes. Gróf Szapáry Géza. Gr. Zichy Manó.

A részvét ezen ritka élvezetet nyújtó, és oly nemes céllal egybekötött előadás iránt valóban páratlan volt. Az előadás napján már délutáni 3 órakor ostromolta a közönség a színház bejárásait; ámbár az ülőhelyek és páholyok már egy két héttel azelőtt voltak elfoglalva. Az utóbbiak ára 40 forinttal volt megalapítva a rendezők által, azonban vásárlás utján 100 ft., de némely esetben 200 forinton is keltek. Egy földszinti állóhelyért 20 forint fizettetett. Halljuk, hogy a jövedelem ez estén az 5000 forintot meghaladá. A közönség ily lelkes részvéte miatt a hírlapok már több nappal az előadás előtt nyilvánosan fölkérték a hazafias főrendeket, kik ezen, mondhatni nemzeti ünnepélylyel megővendíték fővárosunkat; miszerint ha csak lehet, ezen előadást másnap ismételjék, hogy a színházból kiszorult közönség szintén részesülhessen a nemes élvezetek legritkábbjainak egyikében. Igy is történt; és szerdán (4-én) ugyan azon előadás tartatott, a jövedelem ez alkalommal a nemzeti színház nyugdíjintézetének odahatározatván.

— Forinyák Géza temetése Pesten 4-én, délután 4 órakor ment végbe beláthatlan néptömeg részvétele mellett. A nádor-utca, hol a boldogult kiterítve feküdt, és a mellék utcák már délután $\frac{3}{4}$ 2 órakor telve voltak azon déli 12 órakor forgalomba jött hír következtében, hogy a temetés a kihirdetett idő előtt fog végrehajtatni. A menet a nádor-utcából a fürdő-, dorottya-váci-utcán, a Kristóf-téren az uri és hatvani utcán vonult ki a kerepesi utra, s a be-szentelés a Rókus kórháznál történt. A fehér atlaszszal bevont koporsót, melyet nagy nemzeti szalagokkal díszített babérfüzér ékesített, s melyet dísz magyar ruhába öltözött ifjak vittek, 80 fáklyás környezte. A menet elejét fiatalság képezte, derekát a főváros gýaszba öltözött hölgyei kisorokkal, s az itt levő magas arisztokrácia; azután következett a beláthatatlan sokaság (50—60 ezerre teszik) és a fogatok, hintók és bérkocsik végtelen sora. A menet előtt néhány ifju lépdelt, s kértökre a tömegek mindenütt készséggel nyitottak utcákat. A rend e töméntelen nép összeseregése dacára is sehol egy pillanatil sem lón megháborítva, miután annak fentartása felett maga a közönség örködött. (M. S.)

— Március 26-án szenderült a jobb létre hazánk hölgyeinek egyik jelesbika, a női, anyai és honleányi nemes erényeiről, emberbaráti jótéteményeiről s vallásos érzelmeiről minden ismerőse által tisztelt és szeretett Gorove Rácz Mária asszony, — több művei által magának szép nevet szerzett néhai Gorove László özvegye, Gorove István akadémiai tag, és Temesmegye országgyűlési követének anyja. Áldás poraira!

— Rákosi László előfizetést hirdet „Tulipános bokréta“ című humoristikus munkára 60 ujkracjarral mely april végig a szerzőnek (Pest magyarutca 7. sz.) beküldendő.

— Torzsán több más község hozzájárulásával „lőnémesítő társulat“ akart alakulni. Míg a hatósággal az alkudozások folytak az egyleti alapszabályok módosítása iránt, azalatt egy pár község azon oknál fogva, hogy a költségek az ily egylet fenntartására igen nagyok, szándokáról visszalépett, és így a társulat alakítása tetteg lehetlenné vált.

— Kempelen Gyözö „Szabadító“ című történeti regényére hirdet előfizetést. — Előfizetési ára a 20 ivre terjedő két kötetes műnek, mely julius végén jelenik meg, füzve 1 ft. 20 kr. vörös vászonba kötve 2 forint. Az előfizetések május végig a „Szegedi Híradó szerkesztőségéhez“ küldendők.

— Megjelent: „Kazinczy ünnep Magyarországon 1859-ben.“ Az irodalma vezérét dicsőítő magyar nemzetnek emlékül írta Kempelen Gyözö, a „Szegedi Híradó“ szerkesztője s a magyar földtani és természettudományi társulatok rendes tagja, Szeged. Nyomtatta Burger Zs. 1860. Tartalma következő: 1) A magyar irodalom állása Kazinczy előtt. 2) Kazinczy életrajza és befolyása a magyar irodalomra. 3) A magyar

irodalom fejlődése Kazinczy nyomán. 4) Kazinczy Ferenc dicsőítése 1859-ben. 5) Megtartott Kazinczy-ünnepélyek a két testvérházában. — E változatos tartalmu, diszes emlékkönyv ára 1 ft. 50 kr. A könyvtárusi uton eladott példányok egész jóvedelme a Kazinczy alapítványra adatik.

— Papp Zsigmond egy közkedveltségü közlönyben Temesvárnak hős védelmezését Losonczy László által írja le. Ez igen szép; de nem szép, hogy ezen eseményt 1555. évre teszi, holott 1552 évben történt; és még kevesebbé megengedhető, hogy ezen hős védelembe Dugonics Titusz bátor elszántságát fonja be, mintha Dugonics Temesvár falain birkozva, onnan egy lófarkas félholdat feltüzni akaró törököt magával a mélységbe rántott volna le. Dugonics ezen hősi tette, mely történet lapjaink egyik fénypontja, Temesvárral semmi összeköttetésben nincs, és közel száz esztendővel korábban történt (t. i. 1456-ban) mintsem Temesvár török kézre ment volna át; és nem is Temesvárott hanem Belgrádon történt. Bizony jobban kellene egy kicsit a történet lapjait forgatni.

— Felszólítás hazánk költőnői és írónőihez. Tisztelettel kérem fel hazánk mindazon költőit és íróit, a kiket nincs szerencsém személyesen ismerni, hogy az általam szerkesztendő „Magyar nők évkönyve“ című albumszerü naptár tartalmát becses közreműködésök által érdekesíteni sziveskedjenek. A beküldendő dolgozatok lehetnek: nőket érdeklő közhasznú értekezések, humoristikai cikkek, történelmi életrajzok, beszédek és költemények. A művek illőleg díjaztatni fognak. Beküldési határidő f. é. május 10-ke. A beküldendő kéziratok ilyen cím alatt teendők postára: „Emiliának, Pesten, az evang. iskola épületében.“ Kelt Pesten, márc. 26. 1860.

Emilia.

— Az ez évi 100 aranyos Karácsonyi díjt Szzigligeti Ede „Titkos iratok; hit és bizalom“ című drámája nyerte meg.

— Kifütyöltetni mostonáig a színészek előjogai közé tartozott, de hogy a közönség is kifütyöltessék a színészek által, az egészen új találmány, mely ha elegendőképp elterjedt, még utánzásra foghat találni. Egy berlini műkedvelő színházban nem rég a nyomorúságosan kiállított színpadi hősök, közöttük támadt viszálykodás miatt rosz, a jelen volt közönség azonban annál vidorabb hangulatban volt. A nézők csufolkodtak, a színészek csendet követeltek, mire a közönség még inkább csufondárkodott. Erre az első hős türelmét veszté, a lámpák elé lépett, és úgy fütyölt mint egy juhászbojtár; a közönség viszont fütyölt. Ez a többi színészeket is felbőszíté, színészek, lámpagyújtogatók, sugók, házmester — meg maguk a színház tulajdonosai is nejeikkel s gyermekeikkel a színpadra rohantak és az egész had oly borzasztó füttyben tört ki, hogy a megfélemllett közönség célszerűbbnek látta a termet mielőbb elhagyni.

— A nemzeti Muzeum ügyét nemcsak hazánk hölgyei karolták fel. Külföldi hölgyek is csatlakoznak a magyar honleányok áldozatához s a lelkes Zichy Livia grófnő ivén, ki eddig már 900 frtnál többet gyűjtött, a nemzeti Muzeum termei felszerelésére, következő nem magyar hölgyek is adakoztak: D'Alsasse Henin Angelika hercegnő 50, Azeglia d'Isola báróné 100, Pouthon Leopoldina báróné 100 frtot.

— Gr. Eszterházy Pál, mint megbízható forrásból értesülünk, arra határozta magát, hogy 1860-tól kezdve évenként 2000 forintot fordít a magyar irodalomra, úgy, hogy minden megjelenő magyar irodalmi terméket megvesz, a netán még fennmaradó összeget pedig szintén a magyar nyelv és irodalom emelését tárgyozó ösztöndíjakra fordíttatja. (P. N.)

— Magyar biztosító társaság. Igen öröndetes azon szép eredmény, melyet az első magyar biztosító társaság üzlete kimutatása tanusít. — Ugyanis 1858-ik évben 82,909, 1859-ben pedig már 162,645 kötvényt állított ki. Az általa biztosított érték 1858: 153,848,951 ft. 34 kr., 1859-ben már 304,202.443 ft. 35 kr. volt. Az összes díjbevétele 1858-ban

1,252,125 ft. 9 kr., 1859-ben pedig 2,437,744 ft. 75 kr. tett, ellenben 1858-ban az 1131 tűz-, szállítvány- és jégkárért 43,068 ft., 1859-ben pedig 3614 kárért 1,136,998 ft. 22 kr. fizetett ki. Jövőre a díjtartalék 1858-i 669,178 ft. 19 kr., 1859-ben pedig 1,405,242 ft. 19 kr. A társaság érdekeit 1858-ban 2217 ügynökség képviselte, most pedig 2735. Az osztalék, mely a részvényeseknek jutott tavali 12 ft volt, az idén pedig kétszer annyit. — A társaság választmánya f. hó 27. Lónyay Menyhért elnök ur indítványára azon szép határozatot hozta, hogy a tisztviselők részére nyugdíjintézet hozassék létre.

Temesvári újdonságok.

* A szükölködő horvátok javára april 17-ére hirdetett bál bizonyos akadályok miatt f. e. május 6-ára halasztatott, a mikorára is a bállal egybekötött kisorsolásra várják a ministerium engedélyét.

* Helybeli takarékpénztárunknál mult március havában 317 fél betett 69,884 ft. 7 krt. Ellenben 164 fél kivett 43,662 ft. 97 krt.

† A jégkárbiztosítási ügyetek reménylhető lendülete, mennyire eddigi fenállása ótai szaporodásukból jogosan következtetheti, arra indítá az első magyar általános biztosító társulatot, hogy ezen szakmának közvetlen kezelésével felhagyjon s az érdekelt felek nagyobb kényelmére a jégbiztosítási kötvények kiállításával szintugy Magyarországon, mint a Bánságban s egyebütt létező főügynökségeit bizza meg.

Ez új eljárással arra célzott az igazgatóság, hogy az érdekelt felek kívánatának a jégbiztosítási kötvények gyors kezelését illetőleg, minél inkább elég tétessék, s e miatt úgy hisszük, a közönség által annál készségesebb örömmel üdvözletetik az, mert neki a tavali végzetes év duló csapásaival még eléggé emlékében van, s jól tudja, hogy a jégzáró csak oly rögtön és váratlanul pocskolja el a jámbor mezőgazda és földmivelő vagyonát, mint bármely egyéb elem. Jövőben nem leendő szükség reá, hogy a biztosítók több napokig bizonytalanságban várakozzanak, vajjon ajánlataik Pest, Bécs, vagy éppen Triestben elfogadtatnak vagy visszautasítatnak-e, miután a Bánság földbirtokos urai, az urodalmi és községek jégkár elleni biztosításaikat máris bejelenthetik és felvétethetik az első magyar általános biztosító társaság e tartományi főügynökségénél, Bandl testvér urak irodájában, Temesvárott Józsefvárosban, hol egy rövid óra alatt már teljes érvényű kötvényel láttatnak el, s nyugodtan nézhetnek a félelmes zivatar elé, melynek pusztításai ellen természetük és veteményeik immár óva és biztosítva vannak. Mind a társaság, mind közbecsült ügynökei, mind szintén az illető birtokos felek érdekében azonban köteleességünk megjegyezni, hogy a biztosítók gyors eszközlése és érvényesítése végett nem szükséges sem a személyes bejelentés, sem a közvetlen levelezés a főügynökséggel, mert az a társaság legközelebbi ügynöksége utján csak oly gyorsan és pontosan hajtatik végre, és okvetlen kevesebb költséggel. Bátrak vagyunk ezennel a mezőgazdákat figyelmeztetni, hogy már küszöbön az évszak, mely jégcsapásaival fenyeget, és melynek súlyos vészei ellen nem létezik sem megelőző, sem utólagos orvoslat egyéb, mint a biztosítás. Nem az érintett társaság érdekében emelek tehát szót, de a gazdák saját érdekében, ha sürgölöm őket, hogy siessenek jövő termésüket, egész évi fáradságaik és befektetések gyümölcsét a viharok szeszélye ellen óvni s maguk és családjuk számára jóvedelmüket biztosítani.

(Beküldetett.)

* Hetivásári árak april 6-án: Buza 4 ft. 50, 4 ft. 40, 4 ft. 10, kr. — Kétszeres 3 ft. 60 kr. — Rozs 3 ft. 20 kr. — Árpa 2 ft. 40 kr. — Zab 1 ft. 60 kr. — Tengeri 2 ft. 60 kr. mérőnkint. — Széna 2 ft. 50 kr. — Szalma 1 ft. 20 kr. mázsánként a. é.

A PESTI LÓVERSENYEK SOROZATA 1860.

(Május 28. 30. 31.)

(Folytatás és vége.)

III. Hazafi díj: 100 arany.

Futhat magyarhoni minden kanca, 1 $\frac{1}{4}$ ang. mf. 3é. 92 ft.; 4é. 107 ft.; 5é. 114 ft.; 6é. és idősbre 118 ft. — Bécsi díj nyerőjére ugyanazon évben 5 fonttal több. Tét: 10 ar. „Fuss vagy fizess.“ A tétosz fele az első, fele a második lóé. Bejelentés márc. 31-ig.

IV. Handicap 1000 for.

Ajánlja 1859. 1860. és 1861. évre a lótenyésztés egy pártolója. Futhat minden ló, egyszer körül, mintegy 1 $\frac{1}{2}$ mfd. A terhek april 30-áig közzéteendők s ennek el nem fogadása máj. 15. bejelentendő Tét 150 for.; bánat 75 for. május 15-éig bejelentve azonban csak 25 for. A mely ló e terhek közzététele után 700 forintot tisztán nyer, 4 fonttal — ha kétszer vagy többször nyer, 8 fonttal többet visz. A második ló a tét- és bánatosz felét nyeri. Aláírás és nevezés márc. 31-ig.

V. Eladó verseny:

Tiszteletdíj, kapcsolatban egy tétversennyel. Tét 20 arany, fele bánat. Futhat minden ló, húsz öllel a nyerőpont előtt kezdve egyszer körül. Teher: 3é. 95 ft., 4é. 110 ft., 5é. 116 ft., 6é. és id. 118 ft. Ménre 3 fonttal több. A nyertes ló 1000 forintért megvehető; ha 600-ért el adó: 6 fonttal, ha 400-ért 12 fonttal kevesebbet visz. Az elővétel joga a pesti lovaregylet pénztárát illeti, mely a nyertest árverésre bocsátandja. Bejelentés máj. 29.

IV. Nako díj: 100 arany.

Futhat magyarhoni minden ló, mely az illető esztendőben a pesti gyepen nyertes nem volt. — Teher 3é. 110 font; 4é. 125 ft.; 5é. 130 ft.; 6é. s idősbre 135 font; ménre 2 fonttal több; angol telivérre külön 5 fonttal több. — Lóra, mely futás végett gyepen sehol meg nem jelent 5 fonttal kevesebb, bécsi díj nyerőjére ugyanazon évben 3 fonttal több. — Egyszer körül, 20 öllel a nyerőpont előtt kezdve. — Ur-lovarok a szokott színekben. — Tétel 5 arany; fuss vagy fizess. — Ha 5 aláírónál több van, a 2-dik ló kétszeres tételt kap s a 3-dik megmenti tételét, — különben a 2-dik ló csak tételét kapja vissza. Aláírni lehet minden évben márc. 31-ig; a nevezések a verseny előtt fél órával történnek.

A verseny kezdetét a napi versenylap fogja jelenteni. Mindazon díjaknál, hol ismételt futás (heats) kikötve nincs, egy tulajdonos több lovat is futtathat.

Mindennemű tudakozás és nevezés ily cím alatt „Versenyt illető“ az egylet titkárához (Bérczy Károly, Pest, Servita-tér 3 sz.) bérmentesen intézendő.

Minden pályázó s a gyepen idomítás (training) végett megjelenő lótló az egylet pénztárába 5 for. fizetendő, annyiszor a hányszor indul.

Mindazon díjakra, melyeknél külön határidő nincs kikötve, a bejelentés határidejéül 1860-ki márc. 31-ke van kitűzve. — A bejelentéseknek a díj külön megnevezésével s a lovas színei és a ló részletes leírásával a főbb cím alatt kell az egylet titkárához bérmentes levelekben történnie.

Ló, mely a verseny-cédulán megnevezve nincs, pályázásra nem bocsátatik és a be nem jelentett magán-versenyek is csak a feljegyzettek után mehetnek végbe.

A tét- és bánatpénzek legkésőbb a verseny napját megelőző este az egylettitkárnál lefizetendő: különben azon lovak, melyekért a tételek annak idejében le nem fizetettek, pályázásra nem bocsátatnak. Pest, febr. 18 1860.

A pesti lovaregylet választmánya.

Logograph.

6 2 3 2 5 7 1 4	Birodalmunk egyik városa.
7 1 4 1 5 . . .	melléknév — undorító.
6 2 3 2 6 2 5 .	gyászos tény.
6 1 6 1 4 . . .	a hajdankor pusztító népe.
6 2 4 7	sikerrel gyümölcsözik, ha jól meglátogatjuk.
7 1 4 1 6 1 5 .	főnév — unalmat okozó.
6 2 6 2 3 2 5 .	melléknév, — „kár“-hoz illő.
7 2 4 2 3 . . .	többszire mély.
6 2 5 6 7 2 4 .	közel rokon.
3 2 5 2	a főnökben nagy szerepet játszik.
3 2 5 6 2 4 . .	tökéletes munkavivő.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

HIRDETÉSEK.

13115. szám.

5. sz.

Cs. k. szabad. osztrák államvasutársaság.

A t. c. utazók, kik a cs. kir. szabadalm. első Duna-Gőzhajózási-Társaság gyorshajóival Galaczból minden hétfőn délutáni órákban Báziasra megérkeznek, vasuton azonnali tovább szállítására azon intézkedés történt, hogy minden hétfőn Báziasról személyszállító vonat indittassék el, és az alább kimutatott módon vezetettve, forgalomba menjen:

Állomások	Óra	Perc	Nap ideje
Bázias Elindulás	5	30	Délután
Temesvár "	9	55	Estve
Szeged "	1	56	Délután
Cegléd "	5	50	Reggel
Pest "	9	—	"
Pozsony "	3	49	Délután
Bécs Megérkezés	5	56	"

A gyorshajók elkészése esetében a t. c. utazók továbbindítása különvonatok segédelmével fog eszközöltetni. A cs. kir. szabadalm. első Duna-Gőzhajózási-Társaság minden szombaton Orsováról Báziasra megérkező utazók-hajójára nézve a

személyek továbbszállítása a mindennap Báziasról délután 3 óra 30 perckor elinduló vegyes vonattal történik, a mely a gőzhajó elkészése eseteiben annak megérkezésére várakozni fog. Bécs március 20-án 1860.

(2—3)

A főigazgatóságtól.

Előfizetési felhívás

„HÁROMSZÉK“

című

erdélyi szépirodalmi évkönyv s naptár I. évi folyamára 1861-re.

Megjelenik 1860 június végén, 12 ivnyi tartalommal diszkötésben, finom velin papiron.

Előfizetési ár 80 kr. bolti ára 1 ft. 25 kr. leend.

Hirdetések minden nemei) egy egész lapra 4 ftal, félre 2 ftal) felvétetnek, s legnagyobb terjesztésre számolhatnak.

Az előfizetési pénzeket 1860 april végéig bérmentve kéri.

Khern Ede,

Brassó 517. Erdély.

Gyűjtők tiz után egy példányt nyernek.